

Список використаних джерел

1. Ястремський О. І., Гриценко О. Г. Основи мікроекономіки: Підручник. - К., 1998. - 714 с.
2. Статистика рынков товаров и услуг: Учебник. - 2-е изд. Перераб. И доп. / И. К. Беляевский, Г. Д. Кулагина, Л. А. Данченко и др.; Под ред. И. К. Беляевского. - М.: Финансы и статистика, 2003. - 656 с.
3. Статистичний щорічник за 2009 рік, Управління статистики у Хмельницькій області, 2010 р.

Annotation. The factors of influence on demand of milk and their estimation are examined.

Keywords: demand, factors of influence on demand, milk, consumer.

УДК 334.012.82:664

Ю.Ф. Гудзь,

Національний університет харчових технологій м. Київ

ІМПОРТ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ЯК ЗАГРОЗА РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто вплив імпорту харчових продуктів на розвиток малих підприємств харчової промисловості у Волинській області.

Ключові слова: імпорт, харчові продукти, малі підприємства, харчова промисловість, обсяг імпортованих товарів.

Постановка проблеми. Ефективність діяльності вітчизняних малих підприємств багато в чому залежить від імпорту продуктів харчування. Питання впливу імпорту харчових продуктів на ефективність функціонування малих підприємств харчової промисловості не досліджено.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що останніми роками до проблеми впливу імпорту харчових продуктів на розвиток малих підприємств харчової промисловості не було прикуто належної уваги науковців. Серед вчених, які займалися цією проблемою, слід відмітити: Т. А. Говорушко, С.М. Кваша, Т.О. Осташко.

Метою дослідження є вплив імпортованих продуктів харчування на ефективність господарської діяльності малих підприємств харчової промисловості в окремо взятому регіоні.

Основні результати дослідження. Досліджуючи тенденції розвитку тільки малих підприємств харчової промисловості у Волинської області нами було виявлено що, частка цих суб'єктів господарювання в загальній кількості малих підприємств становила у 2005 р. - 2,52%, у 2006 р. - 2,38 %, у 2007 р. - 2,17 %, 2008 р. - 2,07%, в 2009 р. - 1,92%, 2010 р. - 1,90%. Це свідчить про негативну тенденцію зменшення частки малих підприємств харчової промисловості до загальної кількості малих підприємств області на 25 % за останні 5 років з 2005 до 2010 років.

В останні роки розвиток малих підприємств харчової промисловості характеризується спадом виробництва, значним звуженням асортименту продукції, скрутним фінансово-економічним становищем більшості підприємств, високим коефіцієнтом спрацювання основних фондів.

Вагомими чинниками значного скорочення виробництва харчових продуктів стали звуження їх внутрішнього ринку внаслідок низької купівельної спроможності населення, а також зменшення експорту продовольства через втрату зовнішніх ринків. Проблеми малих підприємств харчової промисловості, що в свою чергу приводять до значного збільшення імпортованих товарів можна назвати такі: зменшення поставок сировини на підприємства, відносно високу собівартість вітчизняних продуктів харчування, низьку конкурентоспроможність, технологічну відсталість, нерозвиненість ринкової інфраструктури, відсутність підтримки вітчизняного виробника і недостатнє стримування імпорту харчових продуктів. Тому у формуванні внутрішнього ринку продовольства певна роль належить імпортованій продукції. Таким чином створюється ще одна проблема - співвідношення вітчизняних та імпортованих продуктів харчування, запропонованих для реалізації на внутрішньому ринку України.

З 16 травня 2008 р. Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі. Відтоді члени цієї організації очікують від України дотримання основних положень угод СОТ і виконання домовленостей, досягнутих Робочою групою із вступу України до СОТ [1], [2]. Найбільш відчутними стали наслідки торговельної лібералізації для малих підприємств харчової промисловості країни. Зниження рівня тарифного захисту після вступу України до СОТ вплинуло прямо на обсяги імпорту продукції тваринного походження і опосередковано - на стан м'ясомолочної галузі [3].

Малі підприємства харчової промисловості Волинської області за останні 3 роки, згідно із щорічними даними фінансової звітності були в більшості збитковими (61% від загальної кількості). У цілому фінансове становище харчової промисловості характеризується низьким рівнем рентабельності, ділової активності. Тому, на внутрішньому ринку умови для конкуренції українських продовольчих товарів з імпортними є несприятливими. Як правило, собівартість нашої продукції є вищою від собівартості іноземної. Це зумовлено, головним чином, тим, що на вітчизняних підприємствах харчової промисловості нижчий рівень технічної оснащеності та вищі питомі витрати сировини, матеріалів та інших ресурсів. Крім того, в Україні відсутня ринкова інфраструктура, нерозвинутими є маркетинг і реклама вітчизняних товарів, а державні замовники не мають необхідних фінансових ресурсів для своєчасної оплати продукції та здійснення авансових платежів. Внаслідок цього затрати на імпортні товарні поставки продовольчих товарів до України є нижчим від затрат на закупівлю та переробку вітчизняної сировини.

Як видно з табл. 1, імпорт м'ясних продуктів складав у 2009 р. майже 11 млн. доларів. Значно зріс обсяг імпорту овочів та фруктів. Якщо у 2005 р. було імпортовано 2 тис. тонн, то у 2009 р. було у 8 раз більше. Хоча слід зауважити, що Волинська область має сприятливі кліматичні умови для вирощування овочів та фруктів та виробництва м'ясопродуктів. Слід також відзначити що якщо в 2005 р. імпорт м'ясопродуктів складав 12,3% від загального обсягу імпорту то в 2009 р. - 33,9%. Тобто імпорт м'ясопродуктів зріс майже в три рази. Аналогічно можна говорити про масло вершкове, в 2005 р. цей продукт взагалі не імпортувався на територію України, ще в 2006 р. складав 0,1% від загального імпорту продуктів харчування, а в 2009 р. вже 10,3%. Маємо збільшення імпорту масла вершкового в загальному обсязі завезених продуктів харчування в 103 рази.

Збільшення імпорту простежується також з рибними продуктами, овочами і фруктами. Якщо в 2007 р. було завезено продуктів на суму 25104,9 тис. доларів то в 2009 р. було завезено на суму 31808,2 тис. доларів маємо збільшення на 26,7% імпорту харчових продуктів. Конкурентний тиск з боку іноземних виробників особливо відчужають підприємства, виробники м'яса та м'ясопродуктів, овочів та фруктів та рибна галузь.

Таблиця 1

Імпорт продуктів харчування у Волинській області*

Харчові продукти	2005 рік			2006 рік			2007 рік			2008 рік			2009 рік		
	тис. т	тис. дол. США	%	тис. т	тис. дол. США	%	тис. т	тис. дол. США	%	тис. т	тис. дол. США	%	тис. т	тис. дол. США	%
М'ясо та субпродукти харчові	6,1	8571,0	12,3	0,7	503,5	2	-	-	-	9,8	19118,7	40,1	8,6	10797,4	33,9
Риба морожена, креветки	0,7	618,5	0,9	1,0	1068,8	4,4	1,2	2433,0	9,7	1,8	3534,9	7,5	1,1	1100,7	3,5
Масло вершкове	-	-	-	0,01	16,9	0,1	0,1	209,3	0,8	0,01	57,2	0,1	1,4	3272,9	10,3
Овочі, фрукти	2,0	902,9	1,3	8,1	3527,3	14,6	6,1	3739,5	14,9	10,2	7775,4	16,6	16,8	9202,6	28,9
Вироби з м'яса	14,9	14329,7	20,5	11,0	14401,3	59,6	5,3	7569,7	30,2	8,0	12924,1	27,5	0,4	828,3	2,6
Какао та продукти з нього	129,2	42333,0	60,6	0,2	163,1	0,7	0,3	360,1	1,4	0,2	305,0	0,6	12,4	2562,4	8,1
Продукція для кетчупів, гірчиці, соусів	1,1	3060,9	4,4	1,8	4494,1	18,6	9,9	10793,2	43	0,7	3228,3	6,9	1,5	4043,9	12,7

* Розраховано автором на основі статистичних даних Головного управління статистики у Волинській області

Досліджуючи виробництво продовольчих товарів у Волинській області, можна зробити висновок, що за останній рік значно скоротилось виробництво яловичини, телятини, ковбасних виробів, соків, борошна.

У цілому продовольчий ринок Волині насичений імпортованими товарами - близько 31 дол. на душу населення. Але враховуючи завезення продуктів харчування незаконним шляхом через державний кордон, можна припустити, що у Волинській області припадає завезених продуктів харчування із-за кордону на суму до 50 доларів на душу населення. З іншої сторони аналіз показує, що Волинська область може бути незалежною по життєво важливих продуктах харчування, для виробництва яких у неї є достатній природно-економічний потенціал.

У харчовій промисловості існують невичерпні можливості і необхідність використання малих підприємств для розвитку усіх складових продовольчого комплексу: аграрного виробництва, переробної промисловості, інфраструктурних ланок, що

забезпечуватиме досягнення економічного ефекту, продовольчої безпеки, соціальної стабільності і добробуту населення.

Прикордонне розташування Волинської області виступає одним із чинників формування підприємницького середовища і надає переваги для розвитку малого бізнесу агропромислової сфери.

Сучасний стан діяльності малих підприємств харчової промисловості Волинської області не дозволяє визначити його розвиток як активний і односпрямований. З одного боку, кількість малих підприємств харчової промисловості зменшується, не виправдовуються надії і на їх фінансову підтримку з боку держави. З іншого боку, зміни нормативно-правової бази і, в першу чергу, введення Податкового кодексу ставить нові вимоги перед представниками малого підприємництва.

Висновок. Викладене вище вимагає пошуку шляхів подальшого удосконалення організаційно-економічних основ підвищення ефективності малих підприємств харчової промисловості Волинського регіону.

Державна політика підтримки малих підприємств харчової промисловості дозволить відчутно скоротити імпорт продовольства до України і створить умови для стабілізації випуску у Волинській області тих продуктів, які вона може у достатніх обсягах виробляти власними силами: масла вершкового, рибопродуктів, кондитерських і макаронних виробів, молокопродуктів, м'ясопродуктів, овочів та фруктів. Для припинення демпінгових імпорتنих поставок харчових продуктів потрібно вдосконалити режим застосування імпортного мита, а також інформувати споживачів про якість імпорتنих продовольчих товарів.

Список використаних джерел

1. Система світової торгівлі ГАТТ/СОТ в документах. - К.:УАЗТ, 2000 -598 с.
2. Report of the Working Party on the Accession of Ukraine to the World Trade Organization. - WT/ACC/UKR/152. - 25 January 2008.(Електронний ресурс). - Доступний з: <http://docsonline.wto.org>.
3. Остапко Т.О., Волощенко Л.Ю., Ленінова Г.В. Внутрішній агро продовольчий ринок України в умовах СОТ; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. - К., 2010. - 208 с.
4. Статистичний збірник Головного управління статистики у Волинській області. 2009 р.

Annotation. The article considers the influence of the food import on the development of small enterprises of the food industry in Wolyn region.

Key words: import, food supplies, small enterprises, food industry, the amount of the import products.

УДК 339.13: 665.71

*А.Ю. Дропова, аспірант,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, місто Донецьк*

ОСНОВНІ РИЗИКИ НА РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто ситуацію на ринку нафтопродуктів і окреслені основні визначення економічної категорії «ризик». Проаналізовані основні групи ризиків на ринку нафтопродуктів України.

Ключові слова: *ризик, ринок нафтопродуктів, управління ризиком.*

Постановка проблеми. В умовах нестабільної економіки ризик є незмінним атрибутом діяльності сучасного підприємства. Енергетичні та фінансові кризи призвели до поглиблення існуючих та виникнення нових видів ризиків на ринку нафтопродуктів України, які вимагають від нафтових компаній та держави розробки грамотної та ефективної політики управління ризиками. Для цього необхідно окреслити основні ризики, з якими зустрічаються підприємства, які здійснюють свою діяльність на ринку нафтопродуктів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ризику знайшло відображення в працях вітчизняних та зарубіжних економістів, зокрема О.С.Віханського, М.Г. Лапусти, Л. Н. Тепмана, Н.В. Хохлова, А.С. Шапкіна, В.А.Шапкіна, Б.М. Щукіна та ін.

Основні результати дослідження. Ризик - це дуже складна і багатогранна економічна категорія, яка має багато визначень. Всі ці визначення можна узагальнити трьома напрямками, які характеризують ризик як:

- можливість втрати;
- діяльність або подія, яка безпосередньо завдає шкоди;
- діяльність, яка направлена на подолання невизначеності.